

Riktlinjer för godkännande, beslut om bidrag och tillsyn

Fristående förskola, pedagogisk omsorg och vissa
fritidshem

Beslutsinstans	Barn- och utbildningsnämnden
Beslutad	2019-03-19
Senast reviderad	2023-07-01
Giltig till	Tills vidare
Diarienummer	BOUN.2022.104

Innehållsförteckning

Inledning	3
Ansökan om godkännande och beslut om rätt till bidrag	3
Ansökningsförfarande	3
Beslut om godkännande av fristående förskola och fritidshem.....	4
Beslut om bidrag för pedagogisk omsorg.....	5
Förändringar i verksamheten	6
Tillsyn av fristående verksamhet.....	7
Arbetet med tillsyn i Gnesta kommun	7
Tillsynsbeslut.....	8
Uppföljning av tillsynsbeslut.....	9

Inledning

Enligt skollagen handläggs ärenden som rör fristående förskolor och vissa fristående fritidshem¹ av den kommun där verksamheten ska bedrivas. Den som vill bedriva fristående förskola eller fritidshem i Gnesta kommun måste därför ansöka om ett godkännande hos barn- och utbildningsnämnden. Då kommunen beslutar om rätt till bidrag för fristående pedagogisk omsorg i Gnesta, omfattas även fristående pedagogisk omsorg av samma krav som gäller fristående förskola och fritidshem.

Dessa riktlinjer beskriver de rutiner som gäller för ansökningsprocessen, redogör för vilka krav som gäller för godkännande och beslut om bidrag samt på vilket sätt kommunen utövar tillsyn över de fristående verksamheterna som kommunen godkänt eller beviljat bidrag. Riktlinjerna utgår från gällande lagar och föreskrifter för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.

Ansökan om godkännande och beslut om rätt till bidrag

Ansökningsförfarande

Det första steget för att kunna starta en fristående förskola eller fritidshem, alternativt beviljas rätt till bidrag för pedagogisk omsorg, är att ansöka om detta hos barn- och utbildningsförvaltningen som bereder frågan till barn- och utbildningsnämnden. Ansökan görs via framtagna ansökningsblankett och ska göras i god tid innan verksamheten avser att starta.

I ansökan ska den sökande bland annat redovisa vision, verksamhetens planerade organisation samt hur verksamheten avser att arbeta för att leva upp till läroplanernas intentioner. Bland annat behöver följande uppgifter anges:

- Information om huvudmannen
- Verksamhetens omfattning
- Beskrivning av verksamhetens utformning i relation till relevant regelverk
- Ledning, personal och kompetensnivå
- Lokaldisposition
- Barnsäkerhet
- Ekonomisk kalkyl

I samband med handläggningen av ansökan kan ett personligt möte med sökanden, samt besök i tilltänkta lokaler bli aktuellt.

---

¹ Fristående fritidshem som inte anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller anpassad grundskola, skollagen 2 kap. 7 §.

Sökanden ska kontakta samhällsbyggnadsförvaltningen som bedömer den planerade verksamheten utifrån lagstiftning såsom miljöbalken, livsmedelslagen, plan- och bygglagen, smittskyddslagen och lagen om skydd mot olyckor.

Hyreskontrakt, bevis på ägande av lokal eller bygglov samt samhällsbyggnadsförvaltningens inspektionsrapport efter tillsyn av lokalen ska bifogas ansökan. Om inspektionsrapporten visar på avvikelser ska sökanden redogöra för vilka åtgärder sökanden som huvudman kommer att vidta för att åtgärda avvikelserna.

Observera att det är möjligt att ansöka om godkännande även om det för tillfället saknas en lokal, se nedan.

Observera att vid ny ansökan om godkännande efter väsentliga förändringar, kan en ny inspektionsrapport från samhällsbyggnadsförvaltningen krävas.

Beslut om godkännande av fristående förskola och fritidshem

Beslut om godkännande fattas av barn- och utbildningsnämnden. Godkännandet av verksamheten upphör om huvudmannen inte har startat upp verksamheten inom ett år efter datumet för godkännandet. Därefter krävs en ny ansökan och ett nytt godkännande.

Godkännande av fristående förskola eller fritidshem ska lämnas om den som ansöker bedöms ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten². Med föreskrifter avses samtliga bestämmelser i lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller för förskola och fritidshem³. Exempel på sådana bestämmelser är:

- Skollagen och andra tillämpliga lagar och förordningar
- Läroplanen för förskolan
- Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet
- Skolverkets allmänna råd och kommentarer
- Barnkonventionen

Vidare ska den fristående verksamheten i övrigt följa kommunens riktlinjer för förskola, pedagogisk omsorg och fritidshem.

Särskilda krav ställs på ägar- och ledningskretsen. Den krets av personer som omfattas av ägar- och ledningsprövningen ska ha en samlad kompetens gällande de föreskrifter som krävs för att bedriva skolverksamhet, till exempel skollagstiftning, arbetsrätt, arbetsmiljö samt ekonomi. Personerna som ingår i ägar- och ledningskretsen ska även i

² 2 kap. 5 § skollagen

³ Fristående fritidshem som inte är kopplade till en skolenhet regleras inte i skollagen. I stället är kommunerna fria att själva avgöra vilka fristående fritidshem som får etableras och utifrån vilka krav. I Gnesta kommun gäller samma krav på fristående fritidshem utan koppling till en skolenhet, som de för fritidshem knutna till en kommunal eller fristående skolenhet.

övrigt bedömas lämpliga. Exempel på sådant som gör att en person bedöms vara olämplig är framför allt tidigare brottslighet och ekonomisk misskötsamhet. Gnesta kommun kan vid bedömning av ekonomiska förutsättningar samt vid ägar- och ledningsprövning bland annat komma att hämta in uppgifter från Polismyndigheten, Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och företag som erbjuder kreditupplysningar.

Ytterligare en förutsättning för godkännande är att verksamhetens lokaler är lämpliga. Godkännande kan i vissa fall ges utan att det finns lämpliga lokaler vid ansökningstillfället, under förutsättning att kraven uppfylls innan verksamheten startar. Detta gäller exempelvis om en huvudman ska bygga egna lokaler. Inför att verksamheten ska starta behöver lokalerna dock alltid inspekteras av samhällsbyggnadsförvaltningen.

För att godkännande ska ges krävs också att verksamheten inte medför påtagliga negativa följder för barn eller för den verksamhet som anordnas av kommunen⁴. Slutligen tas hänsyn till om sökanden bedriver verksamhet enligt en profil som kan bidra till ökad pedagogisk mångfald i kommunen, i syfte att erbjuda ett bredare utbud i valet av verksamheter.

Ett beslut om godkännande för fristående verksamhet ges för en specifik förskola eller fritidshem. Om huvudmannen vill starta upp ytterligare verksamheter krävs en ny ansökan och ett nytt godkännande för varje enskild verksamhet.

Beslut om godkännande kan överklagas genom förvaltningsbesvär⁵.

Beslut om bidrag för pedagogisk omsorg

Beslut om rätt till bidrag för pedagogisk omsorg fattas av barn- och utbildningsnämnden. Beslutet om bidrag upphör om huvudmannen inte har startat upp verksamheten inom ett år efter datumet för beslutet. Därefter krävs en ny ansökan och ett nytt beslut.

För pedagogisk omsorg gäller att kommunen ska besluta om rätt till bidrag för pedagogisk omsorg om⁶:

- Huvudmannen bedöms ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för motsvarande offentlig verksamhet
- Verksamheten inte innebär påtagliga negativa följder för kommunens motsvarande verksamhet⁷
- Verksamheten är öppen för alla barn som kommunen strävar efter att erbjuda motsvarande verksamhet
- Avgifterna inte är oskäligt höga

⁴ 2 kap. 5 § skollagen

⁵ 28 kap. 5 § skollagen

⁶ 25 kap. 10 § skollagen

⁷ 2 kap. 5 § skollagen

Ytterligare en förutsättning för beslut om rätt till bidrag är att verksamhetens lokaler är lämpliga. Beslut om rätt till bidrag kan i vissa fall fattas utan att det finns lämpliga lokaler vid ansökningstillfället, under förutsättning att kraven uppfylls innan verksamheten startar. Detta gäller exempelvis om en huvudman ska bygga egna lokaler. Inför att verksamheten ska starta behöver lokalerna dock alltid inspekteras av samhällsbyggnadsförvaltningen.

Slutligen tas hänsyn till om sökanden bedriver verksamhet enligt en profil som kan bidra till ökad pedagogisk mångfald i kommunen, i syfte att erbjuda ett bredare utbud i valet av verksamheter.

Ett beslut om rätt till bidrag ges för en specifik pedagogisk omsorg. Om huvudmannen vill starta upp ytterligare verksamheter krävs en ny ansökan och ett nytt beslut om rätt till bidrag för varje enskild verksamhet.

Beslut om rätt till bidrag kan överklagas genom förvaltningsbesvär⁸.

Förändringar i verksamheten

Om en fristående verksamhet som godkänts av kommunen helt eller till väsentlig del förändras i förhållande till de uppgifter som legat till grund för godkännandet/beslutet om rätt till bidrag, ska detta så snart som möjligt anmälas till barn- och utbildningsförvaltningen, dock senast en månad efter förändringen. Vid förändringar gällande huvudman eller rektor meddelas detta genom en skriftlig anmälan om förändring. Vid förändringar gällande lokal, väsentligt ökat barnantal eller ändrad inriktning på verksamheten ska en ny ansökan om godkännande göras.

Huvudmannen ska omgående meddela barn- och utbildningsförvaltningen om verksamheten ska upphöra.

---

⁸ 28 kap. 5 § skollagen

Tillsyn av fristående verksamhet

Gnesta kommun har tillsynsansvar för fristående förskoleverksamhet, fritidshem och pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt⁹. Tillsynen är till för att säkerställa och förbättra kvaliteten i verksamheten. Detta görs genom en självständig granskning och kontroll av att verksamheterna uppfyller kraven i relevanta lagar, regler och läroplaner.

Målet är att bidra till alla barns rätt till god utbildning i en trygg miljö. I tillsynen ingår att fatta beslut om eventuella åtgärder som behövs för att huvudmannen ska kunna rätta till brister som upptäckts vid granskningen. Barn- och utbildningsförvaltningen genomför tillsynen.

Det är huvudmannen som har ansvar för att verksamheterna uppfyller gällande krav och riktlinjer. Huvudmannen har också ett ansvar för uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheten. Vidare är huvudmannen skyldig att ge tillträde till lokaler och lämna de uppgifter som kommunen begär för att kunna utföra sitt tillsynsuppdrag¹⁰.

Arbetet med tillsyn i Gnesta kommun

Barn- och utbildningsförvaltningen utför tre olika typer av tillsyn:

- Regelbunden tillsyn – tillsyn enligt bestämd cykel
- Förstagångstillsyn – tillsyn av en nystartad fristående verksamhet under verksamhetens första år
- Tillsyn på förekommen anledning – tillsyn vid misstanke om missförhållande

Regelbunden tillsyn

Samtliga fristående verksamheter i Gnesta kommun ska inspekteras inom en period om högst tre år.

Tillsynen består av kartläggning av huvudmannens verksamhet, besök med observation av verksamheten samt intervjuer med huvudman, rektor och vid behov personal.

Tillsynen utgår från kommunens gällande riktlinjer för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Följande områden bedöms:

- Förutsättningar för verksamheten – huvudmannens kunskap om lagar och regler, barnantal, personaltäthet, rektors utbildning och erfarenhet, personalens utbildning och erfarenhet, lokaler och lärmiljöer, huvudmannens juridiska och ekonomiska förutsättningar samt måltider.
- Kvalitet och utveckling av verksamheten – huvudmannens och rektors systematiska kvalitetsarbete, verksamhetens arbete med de nationella målen för

⁹ 26 kap. 4 § skollagen

¹⁰ 26 kap. 6-7 §§ skollagen

verksamheten, den pedagogiska dokumentationen vid förskolan samt barnens möjlighet till utveckling och lärande.

- Trygghet och säkerhet – rutiner för att garantera barnens trygghet och säkerhet i verksamheten, registerkontroll, anmälningsplikt och klagomålshantering.

Förstagångstillsyn

Vid etablering av ny verksamhet görs en förstagångstillsyn under verksamhetens första år. Förstagångstillsynen syftar till att kontrollera att huvudmannen och verksamheten arbetar utifrån det som angetts i tillståndsansökan. Utöver detta är syftet att huvudmannen ska kunna få råd och vägledning tidigt i uppbyggnaden av verksamheten.

Förstagångstillsynen omfattar samma områden som ett ordinarie tillsynsbesök, men anpassas utifrån det faktum att verksamheten är nystartad.

Tillsyn på förekommen anledning

I tillsynsansvaret ingår också att utreda misstankar om missförhållanden inom fristående verksamheter. Detta kan ske efter att kommunen tagit emot en anmälan eller klagomål, eller på annat sätt fått indikationer på att en viss verksamhet eller huvudman har brister inom något område. Kommunen kan då välja att inleda en tillsyn på förekommen anledning alternativt tidigarelägga en regelbunden tillsyn.

Vanligtvis utreds klagomål och synpunkter på verksamheten skriftligen, men om det föreligger misstanke om allvarliga missförhållanden i en verksamhet kan ett tillsynsbesök genomföras. Tillsynsbesöket kan vara oanmält. Vid tillsyn på förekommen anledning riktas granskningen in på att utreda de områden inom vilka eventuella missförhållanden gäller.

Tillsynsbeslut

Utifrån den samlade information som tagits in vid tillsynen görs en bedömning av huruvida verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten, varefter ett tillsynsbeslut fattas. Av skollagen följer också att kommunen inom ramen för sin tillsyn ska lämna råd och vägledning¹¹.

De beslutstyper som används är¹²:

Avstående från ingripande – gäller om de brister som upptäcks vid tillsyn bedöms vara ringa, till exempel om det är en enstaka händelse som inte bedöms ha lett till negativa konsekvenser för någon enskild, alternativt om huvudmannen snabbt rättar till bristen eller själv uppmärksammat bristen i verksamheten. Även om kommunen beslutar att avstå från att ingripa kommer bristerna beskrivas i beslutet.

¹¹ 26 kap. 2, 4, 9 §§ skollagen

¹² 26 kap. 10-12 §§, 27 § skollagen

- Anmärkning – utfärdas om mindre brister, som inte bedöms kräva ett föreläggande, upptäcks vid tillsynen.
- Föreläggande – utfärdas om kraven som gäller för verksamheten inte bedöms vara uppfyllda. Förslag på åtgärder ska preciseras i föreläggandet, men huvudmannen för den fristående verksamheten kan även besluta att rätta till bristen på annat sätt.
- Föreläggande med vite – ett föreläggande kan förenas med ett ekonomiskt påtryckningsmedel, vite, för att förmå huvudmannen att följa föreläggandet.

Föreläggandet kan kombineras med vite direkt, eller senare om huvudmannen efter beslut om föreläggande fortfarande inte har rättat till bristen i verksamheten. Beslut om vite går att överklaga hos en allmän förvaltningsdomstol, men gäller omedelbart även om huvudmannen överklagar det.

I särskilda fall kan även följande beslutstyper vara aktuella¹³:

- Återkallelse – om huvudmannen inte följer ett föreläggande och om överträdelsen är allvarlig kan kommunens godkännande av verksamheten återkallas. Beslut om återkallelse kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol och gäller inte förrän det vunnit laga kraft. Om det bedöms olämpligt att låta verksamheten fortsätta ens en kortare tid kan godkännandet dras in omedelbart trots att beslutet inte vunnit laga kraft.
- Tillfälligt verksamhetsförbud – i mycket allvarliga fall kan kommunen besluta att förbjuda en viss verksamhet med omedelbar verkan. Det ska då handla om allvarliga situationer, som gör det omöjligt att vänta med hänvisning till barnens hälsa eller annat särskilt skäl. Beslutet får gälla i högst 6 månader.

Samtliga tillsynsbeslut fattas av barn- och utbildningsnämnden.

Uppföljning av tillsynsbeslut

Om en verksamhet har fått föreläggande om att åtgärda brister vid tillsynen gör kommunen en uppföljning av vidtagna åtgärder. Om de redovisade åtgärderna bedöms vara tillräckliga avslutas ärendet. Om bristerna kvarstår skrivs ett nytt föreläggande, eventuellt förenat med vite.

Om en huvudman inte åtgärdar allvarliga brister, trots att huvudmannen har fått ett föreläggande, kan barn- och utbildningsnämnden besluta att återkalla godkännandet av verksamheten.

---

¹³ 26 kap. 13-16 §§, 18 § skollagen